

92
ΤΣΑ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Ι. ΑΚΑΡΙΑ
ΛΟΓΟΣ ΕΠΙΤΑΦΙΔΕ ΕΙΣ
ΤΟΥ ΗΡΘΑ ΚΡΕΤΑΝ
ΠΑΥΛΟΥ ΤΣΑΚΟΠΑΝ
1950

92
ΤΣΑ

Ε. Κεντίν

ΛΟΓΟΣ ΕΠΙΤΑΦΙΟΣ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΗΡΩΑ

ΚΩΣΤΑΝ ΠΑΥΛΟΥ

Τσακωναί

Ἐκφωνηθεὶς εἰς τὸν ναὸν τῆς Μητροπόλεως κατὰ τὸ
ὑπὸ τῶν Κυνουριέων τελεσθέν ὑπὲρ αὐτοῦ μνημό-
συνον τῆ 27 Ὀκτωβρίου 1868

ἸΠΟ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Ι. ΑΝΔΡΙΑ

Φοιτητοῦ τῆς φιλοσοφικῆς σχολῆς.

ΔΗΜΟΣΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

— ΚΑΝΙΩΝ —

Αδφ. αριθ. 19550

Χρονολ. Πισαγ. 11-3-1963

Ειδικότης Β. Ιωανν. Κουτίν

Αριθ. 99/ ΤΣΑ

.....
Ἄγαθὸν ἀνδρὶ, ὅταν ἄρῃ ζυγὸν
ἐν νεότητι αὐτοῦ.
(Ἰερ. ἐν θρήνοις κερ. Β σ. ἡζ.)
.....

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ.

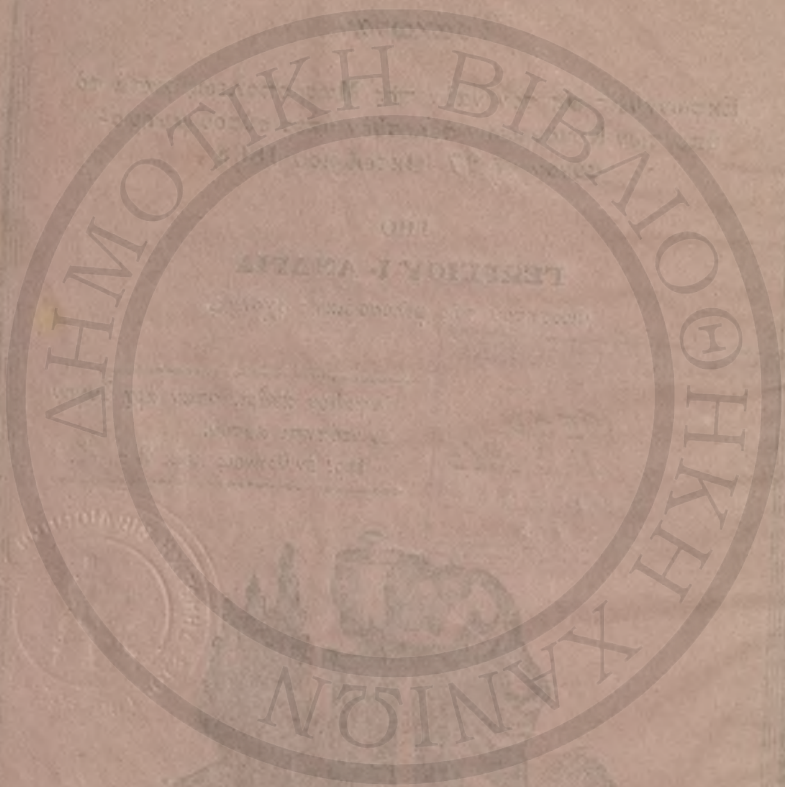
ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΘΕΜΙΔΟΣ.

1868.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΟΝ

ΕΤΕΡΩΝ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΟΝ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΟΝ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΟΝ

ΛΟΓΟΣ ΕΠΙΤΑΦΙΟΣ

Εἰς τὸν ἥρωα Κώσταν Παύλου Τσάκωνα
ἐκφωνηθεὶς εἰς τὸν ναὸν τῆς Μητροπόλεως
κατὰ τὸ ὑπὸ τῶν Κυνουριέων τελεσθέν
ὑπὲρ αὐτοῦ μνημόσυνον τῇ 27 Ὀκτω-
βρίου 1868 ὑπὸ Γεωργίου I. Ἀνδριά φοι-
τητοῦ τῆς φιλοσοφικῆς σχολῆς.

Φωνὴν γοερὰν, ὀλοφυρμὸν ἀνδρείων μυριόστομον
ἀντηχίσαντα αἴφνης ἀπὸ τῶν ἀνθρωποφάγων ὀρέων
τῆς πολυστενάκτου Κρήτης, διεπέρασαν πρὸς ἡμᾶς
οἱ ταχύπτεροι ἄνεμοι, οἱ χαροποὶ μὲν πάντοτε, ἀλλ'
ἐνίοτε καὶ θλιβεροὶ ἀγγελιοφόροι τῆς μακροχρονίου
γίγαντομαχίας, τῆς μεταβαλούσης εἰς Ἄθην παμφά-
γον τὴν θάλλουσαν πρῶτην καὶ ἰλαρὰν κόρην τῆς Ἑλ-
λάδος. Τίς εἶνε ἡ σύμμικτος αὕτη ἥρωϊκοῦ θρήνου καὶ
ἀπαραμυθήτου κλαυθμοῦ βοή, ἣτις πάντα κατεσίγησε
τὰ ἐκεῖθεν δεῦρο ἀκουσθέντα μέχρι τοῦδε λυπηρὰ μνηύ-
ματα; Ποίαν πικροῦ ὕδατος βροχὴν μᾶς ἐκόμισε τὸ
κακάγγελον τοῦτο νέφος, ὅπερ ἐπεσχίασε τὴν Ἑλλά-
δα πᾶσαν; Ποίαν ἀπαρηγόρητον θλίψιν συνήλθομεν,
ἵνα διὰ στόματος τῆς ἀγίας μητρὸς Ἐκκλησίας δια-
δηλώσωμεν πρὸς τὸν Οὐράνιον ἡμῶν Πατέρα καὶ αἰ-
τησώμεθα παρ' αὐτοῦ παρηγορίαν καὶ ἀντίληψιν; Ποῖον
σπαραξικάρδιον λόγον προσήλθετε ν' ἀκούσητε το-
σοῦτον πλῆθος ἀπὸ τῶν μεμαραμμένων καὶ πικρῶν ἐμοῦ
χειλέων;

ὦ! πόσον λυπηρὰν καὶ ἀπευχταίαν λειτουργίαν ἀνέ-
λαβον ἄκων καὶ βιαζόμενος μόνον ὑπὸ τοῦ καθήκον-
τος τῆς φιλίας καὶ τοῦ πατριωτισμοῦ. Ἦθελον μάλ-
λον κεκρυμμένος εἰς μίαν τοῦ ναοῦ γωνίαν, ἀφανὴς
νὰ κλαίω συντετριμμένος τὴν ψυχὴν, ἢ ἐδῶ ἀναβάς νὰ

ἐκφωνήσω τὸ ἀλγεινὸν ἄκουσμα, τὸ δλεθριον κέρυγμα, ὅτι ἀπωλέσαμεν ἀνελπίστως τὸ κάλλιστον τῶν τροπαίων ἐν μιᾷ δλεθρίᾳ στιγμῇ, ὅτι κατέπεσεν ὁ ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον ἄπτωτος ἀθλητὴς τῆς ἐλευθερίας, ὅτι ἀνηρπάσθη ἐν μιᾷ ὀρμῇ ὑπὸ τῆς μάχης ὁ φιλόμαχος τῆς νίκης υἱός, ὅτι ἀπώλετο ὁ τροπαιοῦχος τεσσαράκοντα μαχῶν, τὸ ἐλληνοφίλητον ὄνομα ὁ Καπετὰν Κώστας Παύλου Τσάκωνας! Μοῖρα ἀπηνῆς καὶ ζηλότυπος ἀφ' οὗ ἐβράβευσε μὲ τσαύτας δάφνας τὸν ἐν τοῖς μεγίστοις τῶν κινδύνων ἐπιζητοῦντα τὴν δόξαν καὶ τὴν ἐλευθερίαν ἀγωνιστήν, ὑφῆρπασεν ἀπὸ τῶν στεφάνων τὸ ἥρωικὸν αὐτῆς θῦμα! Τριάκοντα μηνῶν ἀγῶνες καὶ ἀνδραγαθήματα ἐπολέμησαν μετ' αὐτοῦ κατὰ τὴν ἐσχάτην ὥραν, ἀλλ' οὐδὲν ἴσχυσαν ἀπέναντι τῆς φθονεῶς τοῦ πολέμου τύχης. Οὔτε οἱ στρατιῶταί του, οὔτε οἱ συναρχηγοί του, οὔτε οἱ φίλοι του, καὶ ἀδελφοί, οὔτε τὰ δπλα, οὔτε ἡ ἀνδρεία ἠδυνήθησαν νὰ τοῦ ἀπομακρύνωσι τὸ μοιραῖον τέλος, ὅπερ τό ἐπεφύλαττεν ἐν τοῖς ἐσχάτοις, ὡς τὸ ὕστατον τῶν βραβείων ἡ παρακολουθοῦσα αὐτὸν πανταχοῦ ἀρειμανῆς τόλμα καὶ ὁ ἀκατάσχετος ὑπὲρ τῆς πατρίδος καὶ τῆς δόξης ἐνθουσιασμός.

Τὰ ὄρη καὶ τὰ πεδία, ἀπὸ τοῦ ἐνὸς μέχρι τοῦ ἐτέρου ἄκρου τῆς μεγάλης Κρήτης, ἀνωλόλυξαν ἀπὸ μιᾶς ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ ἥρωικοῦ ξένου, ὅστις πανταχοῦ κατέλιπεν ἶχνη νικηφόρα καὶ ἐντιμα τῆς διαβάσεως αὐτοῦ.

Ἐν Κρήτῃ πάντες οἱ ἀπὸ διετίας ἀγωνιζόμενοι τὸν περὶ τῶν ὄλων πολυαίμακτον ἀγῶνα ἐγνώρισαν τὸν ἀγνώριστον πρώην, καὶ αἴφνης ὡς ἦρωα εἰσπηδήσαντα εἰς τοὺς κινδύνους μαχητήν. Τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἀν-

τήχησαν οἱ βράχοι τῶν Σφακίων, τῆς Ἰῶης καὶ τοῦ Δικτυνναίου ἐπανελημμένως εἰς ἐκάστην ἐκθρόντησιν νίκης, ἦν ἀντεβόα ὁ κρατῆρ τῆς ἐπαναστάσεως πρὸς τὴν Ἀνατολὴν καὶ τὴν Εὐρώπην. Αἱ ἐφημερίδες καὶ αἱ ἐπιστολαὶ οὐδέποτε ἐπαύσαντο ἀναγράφουσαι τὸ πολυφίλητον καὶ ἐλληνοφιλὲς ὄνομά του· καὶ τὰ κατορθώματά του εἶνε πασίγνωστα εἰς τοὺς φίλους τῆς ἐπαναστάσεως. Ναί, τὰ κατορθώματα ἀλλὰ μόνον τὰ κατορθώματα!

Ὁ βίος ὁ πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ ἥρωος, ὅπως ὄλων τῶν ἐκτάκτως φαινομένων εἰς τὰς μεγάλας σκηνὰς ἀνδρῶν, εἶνε ἄγνωστος εἰς πάντας, πλὴν τῶν οικείων καὶ τῶν συμπολιτῶν. Συμπολίτης ἐγὼ καὶ φίλος ἐν τοῖς μάλιστα, διὰ τοῦτο καὶ μόνον ἀνέλαβον νὰ εἶπω εἰς ἐπήκοον ὑμῶν τὰς ὀλίγας καὶ βεβιασμένας ταύτας λέξεις, οὐχὶ ἀνακοινῶν τὰς πράξεις, οὐχὶ πλέκων στεφάνους, οὐχὶ θρηνηῶν τὸν θάνατόν του, ἀλλ' ἀποδίδων εἰς τὴν ἱερὰν μνήμην του μίαν ὀφειλομένην δόξης προκαταβολὴν διὰ τῆς ἐξιστορήσεως τοῦ ἰδιωτικοῦ αὐτοῦ βίου.

Οὕτως ἀμείβεται καὶ ἡ ζωὴ τῶν ἐνδόξων ἀνδρῶν, ὅσων ἐν ἀφανείᾳ διήγαγον καὶ διετήρησαν, ὅπως ἐν καιρῷ ἀναλώσωσιν αὐτὴν ἐν μεγάλοις ἔργοις ὑπὲρ τῆς πατρίδος καὶ τῆς ἐλευθερίας.

Ἐξετάσωμεν λοιπὸν διὰ βραχέων τὸν βίον τοῦ ἥρωος ἡμῶν. Ὁ Νικόλαος Παύλου κατήγετο ἐκ τῆς Κυνουρίας τῆς Πέλοποννήσου. Ὅπως ὄλαι αἱ ἐπαρχίαι τῆς τότε Ἑλλάδος, ἀπολιποῦσαι τὸ ἄροτρον καὶ τὴν δίκελλαν, ἔδραμον μονονουχὶ ἄοπλοι εἰς τὸν περὶ τὸν ὅλον πανελλήνιον ἀγῶνα, καὶ συνηγωνίσθησαν τὸν εὐκλεέστατον καὶ κοινωφελέστατον τῶν συναγωνισμῶν.

τις πρώτος νὰ συνειπενέγκῃ αἷμα καὶ ζωὴν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας, οὕτως καὶ ἡ Κυνοουρία ἀνώνυμος τότε σχεδὸν ἐπαρχία, οὐδεμιᾶς τῶν ἄλλων Ἑλληνικῶν ἐπαρχιῶν ὑστέρησεν. Ἀπὸ τῶν πρώτων μέχρι τῶν ἐσχάτων ἐν τῇ Πελοποννήσῳ μαχῶν, κατὰ τε τὰς πρώτας πολιορκίας τῶν ἐν τῇ Χερσονήσῳ Τούρκων καὶ κατὰ τὰς εἰσβολὰς τοῦ Δράμαλη καὶ τοῦ Ἰβραήμη, οἱ Κύνουριεῖς ἐν τοῖς πρώτοις ἐπολέμησαν, δραμόντες ἀπὸ τῆς χώρας των, εἰς τὰ στρατόπεδα τῶν μεγάλων τοῦ Μορέως στρατηγῶν. Ἐν πᾶσι τούτοις ὁ πατὴρ τοῦ ἥρωος Νικόλαος Παύλου παρεγένετο εἰς τὴν ἄλωσιν τῆς Τριπόλεως, εἰς τὸ Βαλτέτσι καὶ εἰς τὰ περίφημα Δερβενάκια καὶ ἐπολέμησεν ὡς καπετάνιος τῶν Βρασιέων ὑπὸ τοὺς ἐνδόξους στρατηγούς Κολοκοτρῶνην, Γιατράκον καὶ Τουρκοφάγον Νικηταρᾶν. Μετὰ τὸ τέλος τῆς ἐπαναστάσεως ταύτης ὁ Νικόλαος Παύλου παρέμεινεν ἐν Βρασιαῖς τῆς Κυνοουρίας διάγων ζωὴν ἐνάρετον καὶ κοινοφελῆ· δι' ὃ οἱ συμπολίται αὐτοῦ τιμῶντες τὸν ἄνδρα ἐξέλεξαν Δήμαρχον Βρασιῶν.

Ἐκ τοιούτου λοιπὸν πατὸς ἐγεννήθη ὁ Κώστας ἐν Βρασιαῖς τῆς Κυνοουρίας τὴν 8ην Νοεμβρίου 1838. Ὁ πατὴρ αὐτοῦ τῷ ἐνέπνεεν ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων αἰσθήματα φιλοπατρίας καὶ ἀνδρείας διηγούμενος πολλάκις ὅσα οἱ ἀγωνισταὶ τοῦ 1821 πολλὰ μὲν καλὰ καὶ μεγάλα κατώρθωσαν, ἀείμνηστα δὲ καὶ μεγάλα τρόπαια κατέλιπον καὶ ὑπὲρ ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος πρὸς πολὺ τῶν βαρβάρων μυριάδας διεκινδύνευσαν. Ἐξεπεδεύθη κατὰ τὴν ἐγχώριον διδασκαλίαν καὶ ἐστάλη εἰς Πειραιᾶ, ἐνθα διέτριψεν ἱκανὸν χρόνον σπουδάζων καὶ ἀρυόμενος διδάγματα τῆς ἑλληνικῆς παιδείας καὶ τοῦ παλαιοῦ ἠρωϊσμοῦ· ἀκολούθως μετέβη εἰς τὴν Κωνσταν-

τινούπολιν πρὸς περαιτέρω ἀποκατάστασιν. Φθάσας εἰς τὴν μεγάλην ταύτην πόλιν τοῦ ἑλληνισμοῦ ἐνηγκαλίσθη τὸν Κερδῶν Ἑρμῆν. Ἐκεῖ παρά τὰς ἄλλας αὐτοῦ σπουδαιοτέρας ἀσχολίας συνείθιζε νὰ φοιτᾷ εἰς τὸ κινήγιον καὶ νὰ ἀσχῆ τὸ σῶμά του. Προϊόντος τοῦ χρόνου ὁ Κώστας κατέστη ῥωμαλέος καὶ ἰσχυρὸς τοὺς βραχίονας. Διὰ τὴν μεγάλην ῥώμην καὶ τόλμην, ἣν ἐδείκνυε κατὰ τῶν Τούρκων καὶ ἄλλων ἐπὶ ἀνδρεία καυχωμένων καὶ ἐξ ἧς ἐξήρχετο ἀείποτε νικητὴς ἀπέκτησε φήμην «Παλληκαρίου» καὶ ὑπὸ τοιοῦτον ὄνομα πάντες ἐγίνωσκον αὐτόν. Ἐπροστάτευε τοὺς ἀδυνάτους χριστιανοὺς καὶ μάλιστα τοὺς συμπολίτας τοῦ Κυνουριῆς καὶ διέσωζε τὴν ζωὴν καὶ τιμὴν αὐτῶν ἀπὸ κινδύνων ἀναποφεύκτων. Τὴν εὐεργετικὴν καὶ παντοδύναμον σχεδὸν προστασίαν τοῦ Κώστα δύνανται νὰ μαρτυρήσωσι καὶ μαρτυροῦσιν, ὅσοι μετέβησαν εἰς Κωνσταντινούπολιν κατὰ τὴν ναυπλιακὴν ὑπὲρ τῆς μεταπολιτεύσεως ἐπανάστασιν τοῦ 1862. Οἱ γενναῖοι στρατιῶται, ὅσοι ὑπακούσαντες εἰς τὸν ὑπόκωφον τοῦ ἔθνους γογγυσμὸν κατὰ τῆς καχεκτικῆς ἐκείνης δυναστείας, καὶ περιδόντες τὰ ἐκ τῆς ἀφοσιώσεως χαμερπῆ κέρδη, ἀνῆραν εἰς ἔνοπλον διαμαρτύρησιν τὸ πρόγραμμα τῶν ἐθνικῶν ἀπαιτήσεων, τίς δὲν ἐνθυμεῖται ὅτι προλαμβάνοντες γενικὴν τινα ἀναστάτῳσιν ὑπέκυψαν εἰς τὴν ἀπαίτησιν τοῦ καιροῦ καὶ προέκριναν νὰ διασπαρῶσιν ἐξόριστοι εἰς ξένας ἐπικρατείας ἀναμένοντες εὐθυτωτέραν περίστασιν; Τίς δὲν ἐνθυμεῖται ἀκόμη ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην οἱ ὑπὸ τὸ προσφιλὲς ὄνομα τῶν «προσφύγων» γινωσκόμενοι οὗτοι ἀποστάται τῆς τυραννίας κατέφυγον σωρηδὸν εἰς τὴν Σμύρνην καὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν; Τίς δὲν ἐνθυμεῖται τὰς κατὰ τῶν γενναίων τούτων Ἑλ-

λήνων ἐκάστοτε ἐγειρομένας ὑποφίας τῶν τουρκικῶν ἀρχῶν, ὑποκινήσει καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ; Τὸ ἀτρόμητον παλλικάριον τῆς Κωνσταντινουπόλεως τότε, ὁ Κώστας ὑπὸ τὴν ἰδιωτικὴν του προστασίαν καὶ μὲ τὴν θυσίαν τῆς ἰδιωτικῆς του καὶ ὄχι τόσον ἱκανῆς περιουσίας, οὐδένα ἀφῆκε τῶν προσφύγων εἰς θν νὰ μὴ ἐπεδαψίλευσε τὴν πολύτιμον αὐτοῦ φιλοξενίαν, τὴν φιλοξενίαν ἣτις ἐγίνετο ὡς ἐκ μέρους ἀπάντων τῶν μεγαλοφύχων καὶ φιλογενεστάτων Κυνουριέων, καὶ ἰδίως τῶν Λεωνιδιέων τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Ὁ Κώστας ἔχων ἀνάστημα μέτριον, ὄψιν φαίαν, ἦτο φύσει εὐπροσήγορος, εἰλικρινῆς, πιστὸς καὶ ἀνδρεῖος. Ἐκραγείσης τῆς κρητικῆς ἐπαναστάσεως οὕτω παράφορος ἐγένετο ὑπὲρ τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς νήσου, ὥστε ἐφαίνετο εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς μεγάλης πόλεως τοῦ Ἑλληνισμοῦ αἰεὶ καθ' ἑαυτὸν σκεπτόμενος καὶ τὰς νύκτας ἀγρυπνῶν. Παραιτούμενος τὰς συνήθεις συναναστροφὰς ἔλεγε πρὸς τοὺς ἐρωτῶντας καὶ θαυμάζοντας τὴν περὶ τὸν βίον μεταβολὴν, ὅτι αὐτὰ τρόπαια τῶν ἐν Κρήτῃ ἀγωνιζομένων θέν μὲ ἀφίνουσι νὰ κοιμῶμαι. Μετὰ προσπαθείας πολλὰς κατῴρθωσε διὰ γενναίας καὶ μεγαλοδώρου συνδρομῆς τῶν παρεπιδημούντων Κυνουριέων καὶ ἰδίως τῶν Λεωνιδιέων νὰ συλλέξῃ περὶ τοὺς 100 ἀνδρας καὶ δι' ἰστιοφόρου πλοίου νὰ καταπλεύσῃ εἰς Πειραιᾶ, ἐνθα διέμεινεν ὀλίγας ἡμέρας καθ' ἃς συνεννοήθη μετὰ τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς καὶ ἔλαβε νέαν παρὰ τῶν ἐν Ἀθήναις καὶ ἐν Πειραιεῖ Κυνουριέων συνδρομὴν ἵνα ἀπέλθῃ εἰς τὴν ἀγωνιζομένην νῆσον. Τὴν 9ην Νοεμβρίου ἡμέραν τῆς ἀναχωρήσεώς του πλῆθος ἄπειρον συμπολιτῶν του μετὰ καὶ ἄλλων πολιτῶν πανηγυρικώτατα τὸν προέπεμψαν εὐχόμενος

αὐτῷ νὰ γίνῃ ἔνδοξος καὶ τροπαιοῦχος. Ἰδίως ὁμως συγχινηκωτάτη ἦτο ἡ στιγμή, ὅτε ὁ σεβάσμιος γέρων πατήρ του, ἐπίτηδες ἔλθων ἐκ τῆς πατρίδος καὶ μόλις προφθάσας εἰς Πειραιᾶ τὸν εἰς τὸ στόμα τοῦ θανάτου πορευόμενον υἱόν του, τὸν προέπεμψεν εὐδοῶν καὶ νοουθετῶν αὐτὸν, ὅπως ἄλλοτε ἐκ τῆς αὐτῆς γῆς καὶ πρὸς τὴν αὐτὴν Κρήτην ὁ Αἰγεὺς τὸν Θησέα τὴν αὐτὴν εὐχόμενος εἰς αὐτὸν εὐκλεᾶ τύχην καὶ ἐπάνοδον. Ὁ θανατογείτων πρεσβύτης ἐπὶ τέλους, ὡς παλαιὸς Σπαρτιάτης, ἐν μόνον, εἶπε τελευταῖον, « ἐνθυμοῦ παρὰ γ γελμα, ἢ νὰ μένης τίμιος καὶ ἔνδοξος ἢ ν' ἀποθάνῃς τίμιος καὶ ἔνδοξος » καὶ ἐπεμαρτύρησε τὴν ἐνδόμυχον εἰλικρίνειαν τῆς ἐντολῆς του διὰ χρουνῶν δακρῶν. Περὶ τὴν 6ην Μ. Μ. τῆς αὐτῆς ἡμέρας κατευωδόθη ὁ Κώστας ἐπιβίβασθεις τοῦ ἀτμοπλοίου « ἡ ὕδρα » μετὰ 110 ἀνδρῶν καὶ τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν κατέπλευσεν εἰς Σῦρον καὶ ἐκεῖθεν εἰς Κρήτην.

Ἀφικόμενος εἰς Κρήτην ὁ Κώστας ἔδειξε δείγματα ἀνδρείας καὶ στρατιωτικῆς νοημοσύνης καὶ ἐφείλχουσε τὴν ἀγάπην καὶ τὴν εὐνοίαν τοῦ τε κρητικοῦ λαοῦ καὶ τῶν ἐθελοντῶν. Εἰς τοὺς βράχους τῶν Σφακίων κατὰ πρῶτον ὁ Κώστας παρέσχεν ἀπαράμιλλον δεῖγμα ἀνδρείας καὶ ἥρωϊσμοῦ, μαχιμώτατος ἀναδειχθεις καὶ καρτερικώτατος καὶ τιμαῖς καὶ ἀρεταῖς ἐπιφανεστάταις διακρινόμενος. Ἐκτοτε πλεόν μετωνομάσθη Καπετὰν Κώστας Τσάλωνας καὶ τοσοῦτον γνωστὸς ἦτο διὰ τὴν ἐκυτοῦ ἀρετὴν καὶ τὴν μοναδικὴν εὐταξίαν καθόσον τὸ μαχητικὸν καὶ τὸ γενναῖον συνέχετο καὶ συνυπῆρχε μετὰ τῆς αὐστηροτάτης πειθοῦς, καρτερίας καὶ ἐπιμονῆς. Τοῦτο ἀποδείκνυται τρανώτατα ἐκ τοῦ ὅτι μετ

ἐπαίνου, οὐ τοῦ τυχόντος καὶ σπανίου ἐνθουσιασμοῦ ἐν ταῖς ἐκθέσεσι καὶ ἐν ταῖς ἰδιαιτέραις ἐπιστολαῖς ἐμνημονεύετο.

Ἐπειδὴ ὁ Καπετὰν Κώστας μετὰ πλείστης ἐπιτηδειότητος καὶ πολεμικῆς τέχνης ἤρατο μετὰ τῶν λοιπῶν ἐθελοντῶν καὶ Κρητῶν νίκας περιφανεῖς καὶ περιδόξους, αἰ φιλοτιμούμενος οὐδενὸς δεύτερος νὰ φανῆ, γνωστότατον εἶνε πόσον οἱ ἐν Κρήτῃ ἀγωνιζόμενοι ἐπροτίμων ὑπὸ τὰς αὐτοῦ διαταγὰς καὶ ὁδηγίας νὰ πολεμῶσι κατὰ τοῦ ἐχθροῦ. Εἰς τοὺς συμπολεμιστάς του ἐνέβαλλεν ἄπλετον μῖσος καὶ λύσσαν κατὰ τῶν Τούρκων λέγων τὸ αἰσχύνεσθαι σωζομένους μεθ' ἧττης, αἰδεῖσθαι δὲ παρὰ μίχρον ἐνδόντας, ἀλγεῖν δὲ μὴ κρατήσαντας». Οὕτω συνεκέντρωσέ σῶμα οὐκ εὐκαταφρόνητον. Σωματάρχης οἷος ὁ Κώστας Τσάκωνας ἦτο ἀδύνατον νὰ μὴ παρευρίσκετο εἰς τὰς μάχας καὶ εἰς τὰς ἀψιμαχίας καὶ νὰ μὴ ἔσπευδεν εἰς βοήθειαν τῶν ἀδελφῶν του. Τοῦτο ἀποδείκνυται καὶ ἐκ τοῦ ὅτι ἐκ στόματος τῶν τε Κρητῶν καὶ τῶν ἐθελοντῶν ἤδετο τὸ ἐξῆς «ὁ Κώστας μόνον ὅπου δὲν προφθάνει, ἐκεῖ δὲν μάχεται». Ὅθεν καὶ εἰς τὰς πεισματοδεστιάτας μάχας τῶν Ἀποχωρῶνων, Μυλοποτάμου, Λασιθίου Πεσσαρᾶ, Κυδωνίας, Ρεθύμνου, Ἀγίου Βασιλείου, Μαλεβυζίου, Ἀράρι, Ἀλμυροῦ, Γερακάρη, Καμαριώτου, Ἀσχύφου, Καλλικράτη, Προσνέρου, Ὀμαλοῦ Σελίνου κ. λ. π. παρευρέθη καὶ διεκρίθη ἐπὶ ἀκατασχέτῳ ἀνδρεία καὶ γενναιοψυχία κατὰ τοῦ ἐχθροῦ ἐνῶντων τὴν ῥώμην καὶ τὴν τόλμην τοῦ σώματός του μετὰ τῆς ἐμπειρίας τῶν πολεμικῶν καὶ τῆς ἀλκῆς.

Ἐν τινι τῶν μαχῶν τούτων ὁ Καπετὰν Κώστας

εὐρώστως ἀγωνιζόμενος ἐν ὄψει τοῦ στρατηγοῦ Κορωναίου καὶ πολλοὺς Τούρκους ἰδὼν πεσόντας δὲν ἡμέλησεν ἀλλ' ἔστη πρὸ αὐτῶν καὶ τοὺς ἐπερχομένους τῶν πολεμίων ἀμυνόμενος οὐκ ὀλίγους ἐφόνευσε. Μετὰ τὸ τέλος τῆς μάχης ὁ στρατηγὸς ἐστεφάνωσε τὸν Καπετὰν Κώσταν προσηνεγχῶν τὸ ὠρολόγιόν του ἐπιφανέστατον καὶ ἀξιώτατον δεῖγμα τῆς σπανίας ῥώμης καὶ τόλμης αὐτοῦ. Οὐ μόνον ὁ στρατηγὸς οὗτος ἐστεφάνωσε, καὶ πολλάκις ἐξεθείαζε τὸν Καπετὰν Κώσταν ἀλλὰ καὶ ὁ λεοντόκαρδος Κόρακας καὶ ὁ μεγαλόφυχος Σκουλάς.

Οὕτω προήχθη ὑπὸ τῶν στρατηγῶν εἰς ὄνομα μέγα καὶ λαμπρὸν καὶ ἐθεωρεῖτο εἰς ἓκ τῶν πρώτων γενναίων σωματαρχῶν τοῦ κρητικοῦ ἀγῶνος. Εἰς τὴν μάχην τῆς Ζούρβας ὁ Καπετὰν Κώστας ἐξέθεσεν ἑαυτὸν εἰς μέγιστον καὶ ἀκροσφαλέστατον κίνδυνον δείξας θαυμαστὴν ῥώμην καὶ προθυμίαν, καὶ διδάξας ὅποσον ἡ ἀρετὴ τοῦ εὐγενοῦς αἰσθήματος καὶ τοῦ ψυχικοῦ μεγαλείου, εἰς ὃ χρεωστοῦμεν πάντας τοὺς μνήμης καὶ τιμῆς ἀξίους καὶ μεγίστους ἀνδρας, καὶ τὰ περίβλεπτα καὶ μοναδικὰ ἔργα, ὅσα κατέπληξαν τὸν κόσμον, ἀναβιβάζει τὸν ἄνθρωπον ὑπεράνω τῆς ὕλης. Καὶ καθάπερ τὰ καρτερώτατα μέρη καὶ χωρία τῶν πόλεων, ὅταν δεχθῶσι τοὺς πολεμιστάς, εἰς αὐτοὺς προσθέτουσι τὴν ἑαυτῶν ἰσχὺν, οὕτω τὸ μέγεθος τῆς ῥώμης καὶ τόλμης τοῦ Καπετὰν Κώστα ἀειποτε εἰς τοὺς μετ' αὐτοῦ συναγωνιζομένους προσετίθη νίκας, θριάμβους καὶ πάμπολα τρόπαια.

Καὶ οὐ μόνον τὰς ἀρετὰς ταύτας κατεῖχεν· μίαν ἔτι καὶ μεγίστην εἶχε τὴν αὐταπάρνησιν ἀνωτέραν παντὸς ἐπαίνου· σύνεσιν δὲ μεγάλην, τὴν ὁποίαν κατὰ τὰς πε-

ριστάσεις μεταχειριζόμενος συνεβίβαζε τὰ πράγματα πρὸς ἓνα καὶ μόνον σκοπὸν ἀποβλέπων. Τὰ σχέδιά του προερχόμενα ἀπὸ περισχευμένην φρόνησιν αἰείποτε ἐπετύγγανον καὶ καθίσταντο προτιμητέα. Προεφύλαττεν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἐπαναστατικοῦ βρασμοῦ τὰς ἐπαρχίας τῆς Κρήτης ἀπὸ τὰ δεινὰ τῶν ἐμφυλίων σπαραγμῶν. Πρὸς τοὺς μεγίστους καὶ ὑπερμεγέθεις κινδύνους, οὓς ὁ ἀγὼν τῆς Κρήτης συνεπήγετο, τὸ ἦθος του ἦτο ἀτάραχον καὶ τὸ φρόνημά του ἀπτόητον. Ἐτίμα διαφερόντως καὶ ἐτέβeto τοὺς ἀηττήτους στρατηγούς τῶντε ἐθελοντῶν καὶ Κρητῶν. Ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς, ἃς πρὸς τοὺς φίλους καὶ οἰκείους του ἔστελλεν, διέλαμπεν ὁ ἀχραιφνῆς αὐτοῦ πατριωτισμὸς, ἡ ἄκρα ἀφοσίωσις πρὸς τὴν ἐπανάστασιν καὶ ὁ φλογερὸς πρὸς τὴν πατρίδα ἔρωσ. Παρὰ τῶν ἀφικνουμένων ἐκ Κρήτης ἐβεβαιῶτο, ὅτι νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν τῦχετο νὰ ἐπανέλθωσιν νικηταὶ καὶ τροπαιοῦχοι καὶ νὰ στήσωσι τὰ πρῶτα τροπαια τῶν νέων ἀγώνων εἰς τὰ εὐρύχωρα πεδία τῆς Θεσσαλίας καὶ νὰ γευθῶσι τὴν χαρὰν τῶν νέων νικῶν, τροπαίων καὶ θριάμβων καὶ νὰ δρέψωσιν εὐκαρπονδόξαν. Οὐδέποτε ὑπεχώρει εἰς τὰς ραδιουργίας καὶ παραλόγους ἀπαιτήσεις τῶν Πασάδων ἀντιτάττων ὅτι ὁ ἄνθρωπος ὑπὸ τοῦ Δημιουργοῦ ἐπλάσθη ἐλεύθερος καὶ πρέπει νὰ ζῆ ἐλεύθερος. Ὅσακις ἤρπαζε παρὰ τῶν ἐχθρῶν λάφυρα ἢ παρελάμβανε τροφὰς καὶ πολεμοφόδια παρὰ τῶν τροφοδοτούντων τὴν Κρήτην ἀτμοπλοίων, ἑαυτῷ μὲν οὐδὲν ἐξήρει, ἀλλὰ τοῖς συντρόφοις τὰ πάντα ἐμοίραζε.

Μετὰ τὸ τέλος ἐκάστης μάχης ὁ Καπετὰν Κώστας ἐπανερχόμενος εἰς τὴν σκηνὴν του λαμπρὸς ὑπὸ δόξης

καὶ φρονήματος ἔχαιρε καὶ «Λεωνίδας» ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν του προσηγορεύετο.

Οὕτω διεξήγαγε γενναίως, καρτεροφύχως καὶ συνετῶς τριάκοντα μηνῶν ἀγῶνας, ἀπαραμίλλως δαφνοστεφής, περιώνυμος καὶ ἑλληνοφιλέστατος αἰεὶ ἀποβαίνων ὁ υἱὸς τοῦ Παύλου Τσάκωνας. Ἐν ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις ταύταις ἐγγύς πλέον νομίζων τὸ πέρασ τῶν ἀγῶνων ἑαυτοῦ τε καὶ τῶν ἡρωϊκῶν νησιωτῶν, οὓς ὑπὲρ συμπολίτας ἠγάπησε καὶ συνέδραμεν, ἦτο ἀκράτητος πρὸς τὴν ἐκ τῶν ἔργων δόξαν ὁ αἰόιδιμος καὶ οὐδέποτε ἐπαύετο ἐπιζητῶν ἀφορμὴν τινα μεγάλην, ἵνα διὰ τοῦ μεγίστου τῶν θριάμβων ἐπιστρέψῃ τοὺς ἐν Κρήτῃ ἄθλους αὐτοῦ. Θεωρῶν τὴν λῆξιν ταύτην οὐχὶ ἀνεσιν ἀλλὰ εὐκαιρίαν πρὸς νέους ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας κινδύνους, ἔτρεχεν αὐθόρμητος, ὅπου ἦτο ἐλπίς νὰ δοθῇ μάχη. Καὶ καθ' ὅλον τὸ θέρος οὐδέποτε ἀνεπαύθη ἐν ταῖς ἀνατολικαῖς ἐπαρχίαις, ἔνθα εἶχε μεταβῆ ἡ ἐνέργεια τῆς ἐπαναστάσεως.

Οὕτω τὴν 19 Σεπτεμβρίου ὁ Καπετὰν Κώστας τοῖς τε πόνοις ἀπειρηκῶς καὶ τὰς ἀνυπερβλήτους καὶ ὑπεράντλους κακουχίας καὶ στερήσεις θεωρῶν καὶ κατάπονος ἐκ προγενεστέρως μάχης διετέλει ἐν τῇ σκηνῇ του, ἀκούει αἰφνης, ὅτι ἀναρίθμητοι ἐχθροὶ κατέλαβον τὸ χωρίον Φόδελε. Διὰ τὴν ὑπάρχουσαν τότε ἀπορίαν τῶν πολεμοφοδίων πολλάκις μὲν ἐδεξιῶσαντο ἀλλήλους, εὐλόγως δὲ ἑαυτοὺς ὠλοφύραντο, εἰδότες τὴν μὲν ἰδικὴν των δύναμιν ὀλίγην, τὴν δὲ τῶν πολεμίων πολλήν. Κατὰ τὴν σπαρτιατικὴν ὁμῶς ρήτραν δὲν τοῖς συνεχωρεῖτο νὰ ὑποχωρήσωσιν εἰς τὸν ἐχθρὸν καὶ διὰ τοῦτο μετὰ τῶν λοιπῶν ἀρχηγῶν κατέλαβον τὸ χωρίον Στούμπουλον. Δοθέντος τοῦ συνθήματος τῆς μά-

χης ἀπὸ τὴν δεξιάν πτέρυγα ὁ Καπετὰν Κώστας θαρρῶν εἰς τὴν αὐτοῦ ἀκατάχετον τόλμαν καὶ ἄφοβον γενναιοψυχίαν, ὤρμησε κατὰ τοῦ ἐχθροῦ καὶ ἐκυρίευσεν τὸν πρῶτον πυργίσκον αὐτοῦ, ἀναγκασθέντος νὰ κλεισθῆ ἔντος ὀχυρωτέρου καὶ μεγαλητέρου χαρακώματος. Ἐν ᾧ δ' ἐπῆλθε νύξ καὶ ἦτο καιρὸς τὸ κέντρον καὶ ἡ δεξιὰ πτέρυξ ν' ἀποσυρθῶσιν ὁ Καπετὰν Κώστας ἐντείνας τὴν σφοδρότητα τοῦ θυμοῦ του, τὸ τραχὺ τῆς φωνῆς του καὶ τὸ ἀγριωπὸν τοῦ προσώπου του, ἐπέπεσεν ὡς λέων κατὰ τῶν ἐχθρῶν ἀφειδήσας τοῦ τε σώματος καὶ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, ἀτρέπτου οὔτης καὶ μηδένα κίνδυνον ὑφορωμένης. Τὴν ἀκατάσχετον αὐτοῦ ὀρμὴν μόνον οἱ νεκροὶ, ὅσων τὰ πτώματα ἐποδοπάτησε, δύνανται νὰ μαρτυρήσωσιν. Εἰς τὴν ἑξαψιν ταύτην τῶν σωματικῶν δυνάμεων καὶ τῆς ἑαυτοῦ καρδίας, καίπερ θανασίμως πληγηθεὶς κατὰ τὸ ὑπογάστριον καὶ τὸ ἱερὸν ὅσπουν ἐπέμενε ἡρωϊκώτατα μαχόμενος μέχρι οὗ ἐματαιώσεν τὴν ἐπίθεσιν τῶν ἐχθρῶν, ὅτε πλέον ἀποκαμῶν παρεδόθη εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Ἀνδρέα.

Παυσάσης συγχρόνως καὶ τῆς πεισματοδεστάτης ταύτης μάχης οἱ φίλτατοι ἐθελονταὶ του παραλαβόντες τὸν Καπετὰν Κώσταν ἡμιθανῆ μετήνεγκον εἰς Ἀξῶ τῆς ἐπαρχίας Μυλοποτάμου. Ἐπέζησε δὲ 24 ὥρας καὶ κατὰ τὴν ὑστάτην τῆς ζωῆς αὐτοῦ στιγμὴν εἶπε τὸν τελευταῖον τοῦτον λόγον «μὰ χεσθαι ὑπὲρ τῆς πίστεώς μας καὶ τοῦ μεγαλείου τοῦ ἔθνους μας, ὑπὲρ ὧν μάρτυς ἀπέρχομαι» καὶ ἐξέπνευσεν. Οἱ σύντροφοὶ του κλαίοντες συνέλεξαν ἄνθη μαρτυρικῶ αἵματι ἐκτραφέντα δι' ὧν στεφανώσαντες ἐνεταφίασαν τὸν νεκρὸν.

Γοιοῦτος ἦτον ὁ ἑκτακτος οὗτος ἄνθρωπος τοῦ λαοῦ,

ὅστις χωρὶς να σπουδάσῃ εἰς στρατιωτικὰς σχολὰς, ὅστις χωρὶς να ἀκροασθῇ μαθήματα καὶ παραδείγματα ἐκ πολιτικῆς διατριβῆς, χωρὶς να ἀνατραφῇ ἐν στρατοπέδοις καὶ ὑπὸ στρατηγούσ καὶ στρατάρχας μεγαλυνόμεους, ἤξευρεν ὁμως ἀντὶ πάντων τούτων να ἐκτιμήσῃ τοὺς κρισίμους ἐθνικοὺς ἀγῶνας, να ἀποδυθῇ εἰς αὐτοὺς, να πολεμήσῃ ἐπιτυχῶς καὶ ἐνδόξως καὶ να ἀποθάνῃ τέλος. Τοιοῦτοι ἀγῶνες, ἀδελφοί, ὑπὲρ ἐλευθερώσεως ἀπὸ βαρβάρων δυναστῶν τοιούτους ἀνδρας ἀπήτησαν καὶ εὐρόντες μὲν ἐπέτυχον, ἔμειναν δὲ ὀπίσω, ὅσάκις δὲν εὔρον. Καὶ τοιοῦτοι μόνον ἀνδρες, ἀφιλοκερδεῖς, γενναϊόκαρδοι, ὑποβαστάζουσι καὶ περατοῦσι τὰς μεγάλας καὶ ἱεράς ἐκείνας ἰδέας, αἵτινες σπανίως, πολὺ σπανίως, συνταράσσουσιν ἀπὸ βάθους τὰς καρδίας τῶν λαῶν. Τῶν λαῶν ἐκείνων, ὅσοι ἔχοντες ἐνώπιον αὐτῶν μέλλον εὐρύτατον, ὅσον ὁ οὐρανός, ἀναλαμβάνουσιν ἀφειδῶς καὶ ἀφόδως τοὺς ὑπερμεγέθεις πόνους καὶ κινδύνους καὶ παθήματα καὶ καταστροφὰς πρὸς ὑπερνίκτησιν τῶν ἐπιπροσθούτων κωλυμάτων.

Ναί, ἱερά καὶ πολύδακρυς Κόρη τῆς Ἑλληνικῆς Ἀνατολῆς, ναί, μεγαλομάρτυς ἀθλητὰ τοῦ Ἑλληνισμοῦ πρωτότοκε ἀλλ' αἵματοβάπτιστε τῆς νέας ἑλληνεγεργίας, ἀδάμαστε Κρήτη, ὁ ἀγών σου, ἀγών ὀλέθρου ἀνεξιλεώτου καὶ λύσεως ἀσβέστου βαρβάρων δεσποτῶν πρὸς ἐλεύθερον αἶσθημα καὶ ἀδάμαστον θάρρος φιλεθνοῦς, φιλεθνεστάτου, καὶ ἀναξιοπαθοῦντος λαοῦ, πάλη βαρβαρότητος ἀπερχομένης πρὸς τὸν ἐπιλάμποντα καὶ ἀνδρούμενον πολιτισμὸν, ὁ ἀγών σου ὁ ὑπερθαύμαστος καὶ ὑπεράνθρωπος, ὅ,τι ἔχει μέγα καὶ ἀπαράμιλλον ἐπὶ τρία ἡδὴ ἔτη ἐχθαμβοῦν τὸν κόσμον ὅλον, εἰς τούτους ὀφείλεται, τοὺς ὑπὸ τὸ ἀπλοῖ-

κόν-σχῆμα τοῦ πολίτου ὑποκρύπτοντας ἀξίαν βασιλέων καὶ στρατηγῶν μεγαλωνύμων. Ναί, ἥρωϊκὸν θῦμα ἀνελεοῦς τυράννου τῆς διπλωματίας διότι ἐζήτησας, ὅπερ εἶχες ἀπολέσει καὶ ἐπόθει, τὸ ἄκρον ἅμα καὶ ἀναγκαιότατον ἀγαθόν, τὴν ἐλευθερίαν, ἀφείθης εἰς τὴν ἐσχάτην τῶν ἐγκαταλείψεων, εἰς τὴν οἰκτροτέραν τῶν ἀποθαρρύνσεων εἰς τὴν μίαν καὶ μόνην καὶ ὀλισθηροτάτην ὁδὸν τῆς ἀπογνώσεως!

Ἄλλ' ὄχι, μένε . . . Ὁ μόνος ἐπ' ἐσχάτων ἄπτωτος ἀντιπρόσωπος τοῦ μεγάλου ἑλληνισμοῦ, ὁ φωτοδότης καὶ πρόμαχος τῆς ἐν τῇ ἀνατολῇ παλιγγενεσίας! Μένε! Μέχρις οὐ οἱ τῶν ὀρνέων σαρκοβορώτεροι πολεμισταὶ τοῦ Σουλτάνου δύνανται νὰ ἀπαντήσωσιν ἐν τουφέκιον, νὰ φωνεύσωσιν ἓνα ἄοπλον ὑποτεταγμένον, νὰ βασιάνισωσιν ἓνα πρεσβύτην καὶ μίαν γυναῖκα, νὰ δενδροτομήσωσιν ἓνα ἄγρον, νὰ πυρπολήσωσι μίαν κώμην Μένε! Μέχρις οὐ ὁ ὑψηλότερος τῶν βράχων σου σκέπη μίαν ἀντάρτιδα ψυχὴν, ἢ βαθυτέρα τῶν φαράγγων ὑποκρύπτῃ ἓνα λόχον ἀνδρείων! Μέχρι τότε μένε Κρήτη. Ὁ Θεὸς δὲν θὰ ἐγκαταλίπη τὸν δίκαιον εἰς τέλος, οὐδὲ ὁ ἑλληνισμὸς θὰ ζῆ πλέον τότε, ὅτε σὺ στερηθεῖσα τῶν χιλιάδων τῶν ἐλευθέρων μαχητῶν σου τῶν ἐσκηνομένων νῦν πανταχοῦ τῶν ὀρέων καὶ τῶν πεδίων σου θὰ ὑποκύψῃς αὐχένα κεκομμένον εἰς νεκροθάπτην τύραννον. Ἐὰν οἱ ἰσχυροὶ τοῦ κόσμου τούτου σκληρύνοντες σήμερον τὴν καρδίαν εἰς τοῦ συμφέροντος τὴν βαφὴν, ἀποστρέφουσι τὸ ἀπάνθρωπον αὐτῶν βλέμμα ἀπὸ τῆς ἀνυποίστου δοκιμασίας σου, δὲν εἶνε ἡ πρώτη φορὰ καθ' ἣν ἐπάταξεν αὐτοὺς μετὰ τῶν βουλῶν καὶ τῶν διαλογισμῶν αὐτῶν καὶ συνέτριψε τὴν καρδίαν των ὁ Θεὸς τῶν θαυμασιῶν! Γένοιτο!

Ἄλλ' Ἡμεῖς οἱ συνελθόντες ἐπὶ τούτῳ καὶ μόνῳ,
ἄς δεηθῶμεν τοῦ Παντοδυνάμου διὰ τοῦ σεβασμιωτάτου
ἀρχιερέως καὶ τοῦ ἱεροῦ κλήρου, ὅπως ἀναπαύσῃ τὴν
ψυχὴν τοῦ πεσόντος ἐν τοῖς κόλποις Ἀβραάμ, Ἰσαὰκ
καὶ Ἰακώβ καὶ ἐν σκηναῖς δικαίων καὶ ἄς ἐπιφωνήσω-
μεν Αἰωνία σου ἡ μνήμη προσφιλές σωματάρχα! αἰω-
νία σου ἡ μνήμη πιστὴ τῆς πατρίδος πρόμαχε! αἰωνία
σου ἡ μνήμη ἄνερ ἀξιομακάριστε!

ΕΠΙΤΑΦΙΟΣ

Εἰς τὸν ἐν Κρήτῃ πεσόντα, Κώσταν Παύλου Τσάκωναν
ποιηθεὶς κατὰ τὸν νεώτερον τρόπον τῶν νέ-
ξι μέρων ὑπὸ Γ. Σακελλαρίου καὶ ἐμμέτρως ἀ-
ναγνωσθεὶς ἐν τῷ κατα τὴν 27 Ὀκτωβρίου τελεσθέν-
τι μνημοσύνῳ.

Πένθος, ἀνάλαβε Κρήτη καὶ θρήνησον σὺν τῇ Ἑλλάδι.
Κώσταν τὸν Τσάκωναν, πενθίμα δ' ἐνδύσαι καὶ λίαν στένε.
Ὁ ἥρωσ ἐπέσεν, θεὸς ὑπερήσπιζε τὰ δικάιά σου
καὶ τῶν τυράννων σου νὰ πῆ ἤθελε τὸ μαῦρον αἷμα.

Πένθος ἀνάλαβε Κρήτη καὶ θρήνησον σὺν τῇ Ἑλλάδι.
Ὅμοιος ἄλλος, φεῦ, τοῦ Κώστα Τσάκωνα πλέον δὲν θάλλῃ
νὰ τὸν θαυμάσωσι τὰ κρητικὰ βουνὰ καὶ τὰ πεδία
γὰ τὸν δοξάσωσι δάφνινοι στέφανοι διὰ τὰς νίκας.

Πένθος ἀνάλαβε Κρήτη καὶ θρήνησον σὺν τῇ Ἑλλάδι.
Ὁ Κώστας ἄφησεν εἰς ὄρφανίαν τοὺς ἐθελοντάς του,
οἵτινες κλαίοντες τὴν συμφορὰν αὐτῶν νὰ ἀντηχῆσιν
τὴν ἴδην κάμνουσι καὶ μὲ τοὺς λόφους τῆς νὰ συνθρηνήσῃ.

Πένθος ἀνάλαβε Κρήτη καὶ θρήνησον σὺν τῇ Ἑλλάδι.
σφαῖρα πολύτικρος ὅπλου κατέρριψεν εἰς γῆν τὸν Κώσταν,
καὶ τὸν ἐπλάκωσε θάνατος ἄωρος καὶ εἰς τὸν ἄδην
τὸν κατεβίβασεν εἰς νύκτ' ἀσέληνον εἰς χῶρον φρίκης.

Πένθος ἀνάλαβε Κρήτη καὶ θρήνησον σὺν τῇ Ἑλλάδι.
Ἐλαμπροφόρησαν νῦν εἰς τὴν λύπην μας οἱ μουσουλμάνοι,
τὰ τερατόμορφα τῆς Ἄγαρ ἐκγονα, ὅτ' ἐν Φοδέλω
ὁ Κώστας ἐπέσεν τραῦμα λαβῶν πικρὸν εἰς τὴν γαστέρα.

- Πένθος ανάλαβε Κρήτη και Θρήνησον σὺν τῇ Ἑλλάδι.
Τὸν Κώσταν κλαίουσι φίλοι και σύντροφοι πατήρ και μήτηρ
και τὸν ὀλοφύρονται οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ κ' οἱ πατριῶται
ἢ Κυνουρία γῆ, μάλιστα δὲ Βρασιῶν πᾶς ὁ δῆμος.

Πένθος ανάλαβε Κρήτη και Θρήνησον σὺν τῇ Ἑλλάδι.
Ἄνθη πολὺκλαυστα ῥόδα και ἴα οἱ φίλοι και μύρτους
εἰς τὸν νεκρὸν αὐτοῦ σπεύδοντες φέρουσι νὰ στεφανώσουν
τὴν κεφαλὴν και τὴν κλίνην νὰ στρώσωσι τὴν τελευταίαν.

Κρήτες και Ἕλληνες τὰ πένθη παύσατε μὴ πιά θρηνηῖτε.
στέφανον, βλέπετε, σ' τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἔχει ὁ ἥρωσ,
στέφανον ἀφθαρτον, δόξης ἀνάπλεων, τιμῆς βραβεῖον
νέαν προσθέτοντα σ' τὴν ἱστορίαν μας χρυσῆν σελίδα.

Κρήτες και Ἕλληνες τὰ πένθη παύσατε μὴ πιά θρηνηῖτε,
ὁ Κώστας ἐδείξεν ὅτι ἦν γνήσιον τῆς Σπάρτης τέκνον
ὅτι τὰ νῶτά του ποτὲ δὲν ἔδωκε πρὸς τοὺς ἐχθρούς του
κ' ὡς Λεωνίδας νὰ πέσῃ ἠθέλησε παρὰ νὰ τρέσῃ.

Κρήτες και Ἕλληνες τὰ πένθη παύσατε μὴ πιά θρηνηῖτε.
Ὁ γηραιὸς πατήρ τοῦ Κώστα Τσάκωνα ὡς και ἡ μήτηρ
τὸ μόνον καύχημα εἶν' ὅτ' εἶχόν ποτε υἱὸν τοιοῦτον
ἔστις ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀπέθανεν ὡς Σπαρτιάτης.

Κρήτες και Ἕλληνες τὰ πένθη παύσατε μὴ πιά θρηνηῖτε.
Ἐθελονταὶ αὐτοῦ φίλοι και πάντες οἱ συμπατριῶται
νῦν τὸ μνημόσυον τοῦ Κώστα Τσάκωνα ὅσοι τιμᾶτε
χαίρετε ἀκούοντες ὅτι ἡ πτωχὴ μας γῆ ἤρωας τρέφει.

Κρήτες και Ἕλληνες τὰ πένθη παύσατε και μὴ θρηνηῖτε
εἰς τὰ οὐράνια νῦν ἀναβέβηκ' ἡ ψυχὴ τοῦ Κώστα
παρὰ Κυρίου λαβοῦσα τὸν στέφανον τοῦ μαρτυρίου
ὅτι ὑπὲρ πίστεως τὸ αἷμα ἔχυσε κ' ὑπὲρ πατρίδος.

Κρήτες και Ἕλληνες τὰ πένθη παύσατε και μὴ θρηνηῖτε
κόλλυθα λάβετε τὰ νεκρικὰ αὐτὰ και δεηθῆτε
ἵνα ὁ Ὑψιστος τὸν Κώσταν τάξῃ ἐν κόλποις ἀγίων
και ἐκδοῆσατε τὸ αἰωνία του εἶη ἡ μνήμη.

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
XANTON

